

FAKITERMELÉS HELYETT GYÓGYSZERALAPANYAG?

Oxigén

Balog István riportja Balogh János akadémikussal

A gátlástalan erdőirtás szerte a világon üzleti okokra vezethető vissza. *Balogh János* professzor hogyan vélekedik minderről, milyen következmények várhatók a természetes génbankok pusztulásával?

Becslések szerint hány növény- és állatfaj él a Földön mennyit ismerünk konkrétan ezekből a fajokból?

Előbb a kérdés második felére válaszolok, mert megközelítőleg pontos számot tudunk. Közel másfél millió növény- és állatfaj van rögzítve gyűjteményekben. Hogy mennyi a Földön a növény- és az állatfaj népeisége, ezt csak becsülni tudjuk. A becslések **két szélső határ** között mozognak. A pesszimisták azt mondják, hogy legfeljebb 10 millió faj él a Földön. Vannak olyan becslések, melyek szerint 30-35 millió fajjal kell számolnunk. Ez azt jelenti, hogy az egész növény- és állatvilágnak alig 5%-át ismerjük, és a többi 95% teljesen ismeretlen. Bármelyik számot fogadjuk is el, a fajgazdaság óriási potenciális kincse az emberiségnek. Hiszen hány gyógynövényt nem ismerünk még, vajon hány tápláló levél, gumó vagy termés szolgálhatja az embert. Vagyis azt sem tudjuk, hogy mi az, amit elpusztítunk. Elpusztul, mert a legnagyobb rész a trópusi őserdőben él. „Szerencsére” a sík vidéki őserdőben – ahol az ültetvények terjedése és az azt megelőző erdőirtás a legintenzívebb – kevesebb faj található. A hegyvidéki őserdők, ahol a legnagyobb a fajgazdaság, viszonylag biztonságban vannak.

Mi a magyarázata annak, hogy az ún. kultúremberiség alig két tucat növényt használ táplálkozásra, holott lényegesen több az ehető fajok száma?

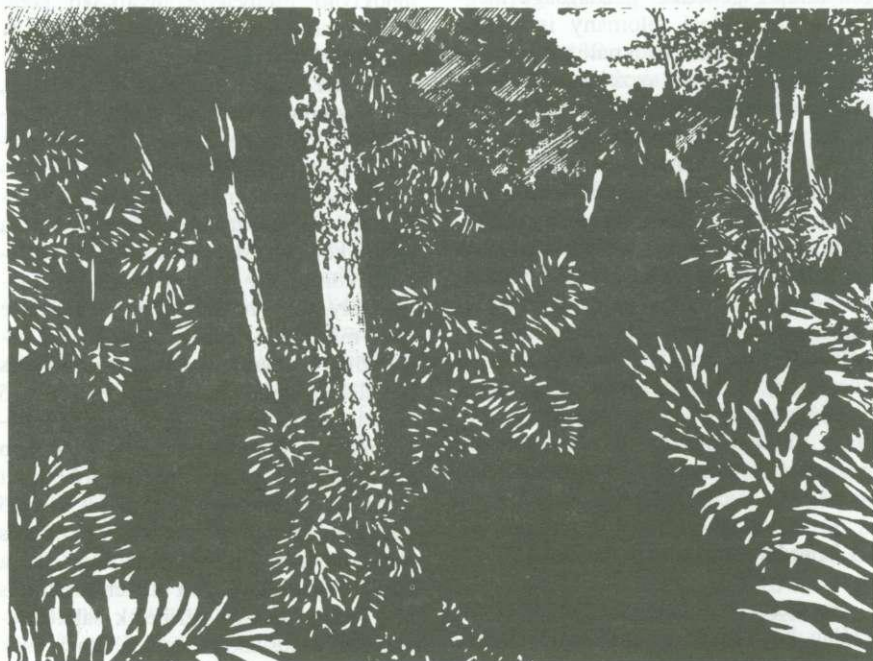
Nem tudok értelmes magyarázatot adni. Egyfajta tunyaság. Mintegy háromezer növényfajt ismerünk, ami számottevő emberi táplálék lehetne. Ha például nem európai, illetve az északi

féltekén élők szempontjából nézzük a dolgot, igen érdekes tapasztalataink vannak. Például Közép-Amerikában, mondjuk Mexikóban, minden város környéknek megvan a saját babfaja. Ez a közönséges bab, de minden városban különböző fajok vannak. Ha levelét, virágát, termését egymás mellé tesszük, azt mondhatnánk, hogy ezek mind különböző növényfajok. Vagyis a génállományát őrzik ezeknek a fajoknak. Visszatérve az abszolút számra, és hogy ez miért izgalmas téma, ennek oka a rendkívül gyors kihalás, 8–10 évvel ezelőtt azt mondták, hogy napoként körülbelül egy növény-, illetve állatfaj hal ki. A kilencvenes évekre a trópusokon ez a kihalási sebesség a percnkénti egy fajra gyosulhat fel. Persze ez csak játék a számokkal, hiszen konkrét tudományos bizonyítékunk nincs. De ha az alsó határt fogadjuk el és számolunk a geológiai idővel, akkor oda lyukadunk ki, hogy az akkori kataklizmát figyelembe véve, ezerévenként halt ki egy sárkánygyík.

Némi reményt ad, hogy ezt a sebességet nem lehet „tartani”.

Az emberi kapzsiság néha segítségére van a természetnek. Hiszen egy adott területen lévő őserdő irtásánál is mindig akad 10-20% olyan peremterület, ahonnan már nem gazdaságos a kitermelés. Így ezek a reliktumok valamit megőriznek arra az időre, amikor **az emberiség esze megjön és elkezdi az őserdők helyreállítását.** Bebizonyosodott, hogy van az őserdő-hasznosításnak más módja is, mint a kitermelés. Számításokkal igazolható, hogy ha az erdőt érintetlenül hagyjuk, és csak a drognövényeket gyűjtjük be megfelelő kémélettel, az akkora hasznot ad, mint ha a tarvágott faanyag cellulózértékét számoljuk. Ezek már gazdasági érvek. Most már csak arra lenne szükség, hogy ez a kihasználási mód elterjedjen.

Costa-Ricában láttam olyan kutatóintézetet, egy védett őserdőbe telepítve, mely kutatja a különböző növények drogtartalmát és küldik a gyógyszergyáraknak. Tendencia ugyanis, hogy a szintetikus gyógyszereket visszaszorítsák. Hatékonyabbak is, nincs mellékhatásuk és gyártáskor nem keletkezik annyi veszélyes hulladék.

Az őserdők ajándéka*

Dr. Dávid Tamás fitoterápiája

– Ortopéd sebészként kerültem tizenkét évvel ezelőtt Dél- és Közép-Amerikába. Különböző országokban dolgoztam, és az Amazonas mentén élő népek között én lettem az igazi „tisztelőre méltó nagy fehér ember”. Gyógyítottam és ők elismertek. Leegyszerűsítve a történetet; ők igen hálásak voltak nekem, és ennek jeléül ősi szent növényeikről *sámánjaik elárulták nekem*, hogy azok mi mindenre használhatók. Regényes jelenetek főszereplője voltam, és *sájhagyomány úján terjedő receptjeiket elmondásuk alapján lejegyeztem*. Ezek valójában fitoterápiás gyógymódok voltak és *sok ezer éves tapasztalatokat tömörítettek magukban*. Tudnivaló, hogy azon a vidéken negyven-negyvenöt fokos a hőség és kilencven százalékos páratartalom jellemzi az időjárást. Ennek megfelelően igen nehéz a növénygyűjtés a dzsungelben. Ők apáról fiúra örökölték át a lelőhelyek titkát, s azt is, mi mire való. Több növényről kiderült, hogy a nedve alkalmas tumorsejtek zsugorítására – egyszerűen abból származott az információ, hogy a környéken alig ismerték a rákos haláleseteket. Növényi kompozíciójukkal rendbe hozták daganatos betegségben szenvedő társaikat, illetve konzerválták állapotukat: ma azt mondanánk, többéves túlélést tettek lehetővé a sámánok számukra.

Csak azután kezdtük el gyűjteni és Ausztriába szállítani a gyógynövényeket. Persze a szállítás sem egyszerű

dolog, hiszen más égövről, más állapotban érkeznek ezek a több száz gyűjtő kezényomának „gyümölcssei”. Ausztriában először *állatklinikán folytat a kísérletek*. Amikor bebizonyosodott, hogy az általam operált kutya tumorsejtjei zsugorodtak, amikor ott sikert értem el, kezdődött csak el a humán gyógyítás.

– Az osztrák állam – szerénytelenség nélkül állítom – elismert engem (Dr. Dávid Tamás az Osztrák Becsületrend birtokosa és 30 millió ATS-t kapott az államtól kutatásaihoz), és igen jelentős összeggel támogat. Alomáshelyeket alakítottunk ki több dél-amerikai országban, ahol gyűjtik nekünk, tárolják, csomagolják és onnan szakszerűen szállítják a terápia alapanyagait. Kutatóállomásaink száma évről évre nő.

– Ezt a terápiát három hónap múlva véglegesen regisztrálják Ausztriában. A kezeléseket során annyi mindenre bebizonyosodott, hogy vese-, illetve májkárosodás, mint más hagyományos konzervatív kezeléseknél nyomán előfordult, itt nem tapasztalható.

– A beteg állapotától és *anyagi helyzetétől függően* 4–8–12 ezer schilling a kezelés, de én itt, Budapesten ingyenes tanácsadást garantálok, s egy bizonyos kontingenst az osztrák anyagból ingyenesen szállítatok Magyarországra. Mindenki annyival járul hozzá a saját kezeléséhez, amennyit a pénztárcája kibír.

A Somogyi Erdőkért

Immár harmadízben került sor a „Somogyi Erdőkért” kitüntető aranygyűrűk átadására.

A 12 javaslat közül az erre a célra létrehozott bíráló testület döntött a kitüntetettek személyéről. A kitüntetést alapító *Bóna József* vezérigazgató adta át a gyűrűket és az okleveleket *Kovács Imrénék*, a somogyvári erdészet Cseralja kerületvezető erdészenek, *Salekoviics Lászlónak* a nagyatádi erdészet közelmúltban nyugdíjba vonult szállítási-, értékesítési ágazatvezetőjének és *dr. Göndöcz Gyulának*, a zselici erdészet igazgatójának.

A kitüntetési- és a Köztársaság-napi ünnepség után *Magyar Ferenc* Nimród vadászremmel kitüntetett fotóművész természetfotóiból rendezett kiállítást nyitotta meg *Gellér Tibor*, a Nimród folyóirat szerkesztője. A hivatalos megnyitót követően a művész diaporáma bemutatót tartott. A két vetítéggel vetített, egymásba áttűnő csodálatos diaképek, hangulatok aláfestéssel, kivívták a közönség csodálatát. A kiállítás a fiatalok természetszeretőinek, természetismeretükre segítése három héten keresztül volt nyitva. A város összes iskoláját meghívták, de természetesen az óvodásoktól a nyugdíjasokig nagyon sokan látogatták meg, és a kiállítás egyértelmű sikert aratott.

Dietrich Miklós

* Részletek Várhegyi Andrea riportjából (Magyar Nemzet, 1994. október 15.)

Késői búcsú Babos Imrétől

Mindnyájan hordozunk életünk során olyan terheket, amelyektől nem szabadulhatunk. Amikor mesteremet, *Babos Imrét* elvesztettük, nem voltam olyan állapotban, hogy emlékeinek felidézésével, nagyságának ecsetelésével, hálám kifejezésével búcsút vegyek. Halálának 15 évi fordulóját használok fel arra, hogy pótoljam a mulasztottakat. Nem kívánok nekrológot írni, annak idején megtették ezt a tőle hivatalosan elkészítőnk. Személyes élményeim kereténél szeretném bemutatni és megörökíteni felejthetetlen alakját. Tanulság ez abból a szempontból is, hogy működése átöleli az elmúlt hét évtized erdőgazdaságának, erdőművelésének történetét.

Első és nagyon emlékezetes találkozásunk 1943-hoz, egyetemista koromhoz, erdőműveléstan tanulmány-utamhoz fűződik. Akkor még Kárpátok övezte hegyvidékekben gondolkodtunk, s erdőkben gazdag világunkat tükrözte felsőoktatási rendszerünk is. Meglepetésként hatott, amikor Ráckevén élénk állt egy különleges sportruhát viselő, térdnadrágos, bakancsos erdész, határozottságot, nagy tapasztalatot árasztó egyéniség, Babos Imre erdőmérnök, s a Magyar Alföld bajairól, a fás kultúra megteremtésének fontosságáról és módokról beszélt. A tanultakkal ellentétet hirdető és az Alföld homoki erdészeti munkáit kiemelő, szépen kifejtett mondatai, ízes beszéde felkeltette figyelmünket. Kunadacsi-pusztavacsi telepítései azóta közismertté, tanulóhelyé, híressé váltak. Így nőtt szemünkben, szememben is, óriássá alakja. Lenyűgözött, szinte látomássá magasodott egyénisége, amit később sem tudtam magamról igazán lefejtetni.

A második nagy találkozásra a Bakonyban, ugodi erdőgondnok koromban, 1949 kora őszen került sor. Ekkor már kis körökben legalábbis ismertté vált, hogy elmélyültebb tanokat sürgetek bevezetni a bükkösök felújítására a termőhelynek és a növényzetnek a bevonásával. Nagyra becsült erdőgazgató-helyettesem, *Rab János Győrből* hozta ki hozzá. Hármásban bogarásztuk végig a magasbakonyi erdőket. A talajjelző növények hasznosítását kellett bemutatnom, s kapcsolnom a természetes erdőfelújítás sikeresebbé tételéhez. Órák múltán egy tisztáson felvett egy fűcso-

mót, kunkorgó árvalányhajat, mondván, ha ezt is ismerem, hisz nekem. *Stipa capillataról*, az ősz homoki díszéről, a legelők „nebáncsvirágáról” sokat tudtam. Ezzel csatát is nyertem. Elrendelte anyagi támogatásomat, könyv- és felszerelés vásárlására kaptam lehetőséget. Gyűjteményt kellett összeállítanom a bükkösök ökológiai csoportok szerinti útmutató növényeiről. Tablóim évekig függtek az OEF folyosóin. Segített ahhoz is, hogy az MTA kutatói ösztöndíját elnyerjem majd az ERTI-hez kerüljek.

Babos Imre a magyar erdőművelés nagy alakja, a hazai erdészeti ökológia megalapítója volt. A Központ Erdőművelési főosztály vezetőjeként ő szervezte meg és fogta össze azt a nagyszerű erdőművelő gárdát, amelynek segítségével minden erdőgazdasági tájon kialakulhatott a helyi viszonyokhoz leginkább alkalmazkodó telepítő, felújító és nevelő tevékenység. Ez országosan több mint félmillió ha új erdő létesítéséhez vezetett. Éppen a legsilányabb termőhelyeket borítja ma és védi jótékonyan erdő. Az erdőművelés ezen aranykorának elindítója, de mozgatója is volt.

Annak ellenére, hogy 1953-ban az ERTI-hez került, főleg az Alföldet járta, lelkesítette az erdészeket, tanította és tanulta a talaj kivallatását és a fásítás eredményes tennivalóit. Az ERTI termőhelyfeltérési osztályvezetőjeként igyekezett olyan kutatócsoportot kialakítani, akik segítséget nyújtottak a nagy feladatok megoldásához. Magával ragadó volt munkaszeretete, hihetetlen tennivágyása, állandóan mozgósításra készített aktivitása, mindig újat és jobbat keresése. Igényes volt ismeretek szerzésében, és igényes kutatási eredményeinek közlésében. Sajátos ízzel írt tanulmányai tapasztalatokkal, adatokkal alátámasztottak, terepi és laboratóriumi vizsgálattal igazoltak. Elkötelezett munkaszeretetére mi sem jellemzőbb, mint az, hogy munkahelyére reggelente terepi öltözetben elsőként érkezett. Író- vagy laborasztalhoz sietett, s merült el munkájában.

Ugyanilyen fáradságtalannak bizonyult a terepen, erdőbejárásain is. Szeretett utazni és utaztatni. Talán itt ütközött ki az a romantikus hajlama, amely fiatal korában a tengerhez vonzotta. Bár Makón született, 1901-ben, korai tengerész vágya tarnskircheni hadapródiskolába vezette. Az első világháború eseményei miatt már csak Makón fejezte be középiskoláit. Erdőmérnöki oklevelét 1925-

ben Sopronban szerezte. Ráckeveén pagonnyerdész, erdőgondnok, majd erdőgazdaság igazgatója. Az államosítás után 1948-ban került központi szolgálatba, ahol erdőművelési főosztályvezető, majd az Alföld területi igazgatója lett.

Nemcsak az élőbeszédnek, hanem az írótoltnak is mestere volt. Mintegy 160 írásmű tanúskodik erről. Már uradalmi szolgálata idején is többször ír beszámolót, igazából ilyen tevékenységre a központi irányítás során kényszerül. Ő írja az első országos erdőművelési utasítást, amelynek alapelveiről az általa indított Erdészeti Tudományos Kiskönyvtár sorozat 2. sz. könyvecskéjében (1952) számol be. Szerinte hazánk égető fahiányán két módon segíthetünk: „erdőben a helyes fafajválasztással” és „az erdősültség minél gyorsabb ütemű gyarapításával”. A hullámtérítésnek, a gyorsan növekvő fafajok alkalmazásának, az út- és mezővédő erdők létesítésének, a fenyvesítés sürgetésének, a korszerű maggazdálkodásnak lelkes apostola. Érdekes az is, hogy a hegy- és dombvidéki erdőkben az elegendő szárlalásra épített csoportos készletgondozó erdőgazdálkodást tartja a legkedvezőbbnek: „...a talaj és a légtér folyamatos hasznosításával a fákat állandóan termelővé...” kell alakítani! Országos bevezetésre azonban nem javasolja, legfeljebb a zalai erdeifenyvesekben helyénvaló az alkalmazása. Elítéli az 1949-ben északi középhegyvidéken elrendelt svájci mintájú egyedi szárlalást is. Ma álmomány romhalmazokat észlelhetnénk bevezetése esetén. Sem az őserdő, sem a tarvágás nem lehet gazdasági ideál. Az átmeneti, hosszabb felújítási időszakokkal dolgozó szárlalóvágásnak ad előnyt.

Befejezésül még egy találkozónkat emelem ki, melyet haza- és szakmaszeretetére igen sajátosnak vélek. 1957 március elején Pestre rendelték, s akaratom ellenére el kellett fogadnom az ERTI-ben a tudományos osztályvezetést. A történelmi események után első utam volt fővárosunkba, s a központba. Babos Imrénél jöttünk össze néhányan, s mindjárt feladatokkal látott el bennünket. Nem akartunk tanulmányt leadni, mire kifejtette, hogy az álmódosások kora lejárt, nem lehet ilyen nehéz helyzetben a szakmát magára hagyni, csak munkánk eredménye segíthet át a bajokon. Végigsimította állandóan viselt, legendás fekete nyakkendőjét. Sajnos nem érte meg át-

THEODOR DÄUBLER

A bükk

És szól a bükk: lombomban létezem.
Beszédes bölcsesség bennem nem ébred:
burjánzó ágbózótommal beszélek.
A por fölött a lomb az életem.

Fölbuzdulok az első melegen.
Int a tavasz: szólni kezdek derűsen,
mindenkihez egyformán egyszerűen
S bámulsz, mily rozsdabarna kezdetem!

Erdőmben csupa nyár-öröm vagyok.
Ködöt idézek, ágaimra szállót;
eső vagyok: nedvességet kívánok.
Elhal a hőség, s zöldem fölragyog.

Szürkén vállalom téli tisztemet.
De előbb az ősz lényemről lerázom.
Nélkülem nem volt még ősz a világon.
S most szőnyeg leszek, rőtbarsony berek.

(Rónay György fordítása)

cserélését, színesre váltását. Ahol először és többször is együtt voltunk, az alföldi homok fenyveseiben érte a tragikus baj, s 1979. október 4-én hunyt el.

A mezőgazdasági tudományok doktora fokozatot már 1955-ben megszerezte. 1959-ben Bedő Albert-díjat kapott. Egyetemünk c. egyetemi tanári címmel, majd hamarosan, 1968-ban Doktor honoris causa kitüntetéssel tisztelgett nagysága előtt. Az OEE 1984-es kecskeméti közgyűlésén az ERTI helyi székháza falán márványtáblába vésette emlékét. Hiszem, hogy alkotása még nagyobb és maradandóbb tanítványaiban. Különösen igen erős a hála bennem, mert életemet, szakmai működésemet szinte teljesen átadta áldásos tevékenységére. Sokszor volt nehéz helyzetben magatartása és erdész elhivatottsága, példamutató erdőszeretete követésre méltó. Babos Imre mind a gyakorlati erdőművelés, mind a szellemi megalapozás terén hihetetlen nagyot alkotott! Sokszor idézzük tanításait s írásban is tovább adtuk az utókor-nak. Jó alkalom kínálkozik a mai nehéz helyzetben is azokból meríteni!

Dr. Majer Antal
ny. tanszékvezető egyetemi tanár

Műszaki napok

A Veszprémi Erdőgazdaság Rt. adott otthont a FAGOSZ által rendezett műszaki napnak.

A bemutatón a KUHN Kft. és a Duna Interservice tartott tájékoztatást. A félszáz megjelent szakember elismerően nézte végig a FAI földmunkagép kezelőjének gépbemutatóját. Nem mindennapi látvány volt. A gépkezelő valószínűleg egy talajtornásztól vette a koreográfiát, mert a hátraszálló kivételével minden gyakorlatot megcsinált a gépével.

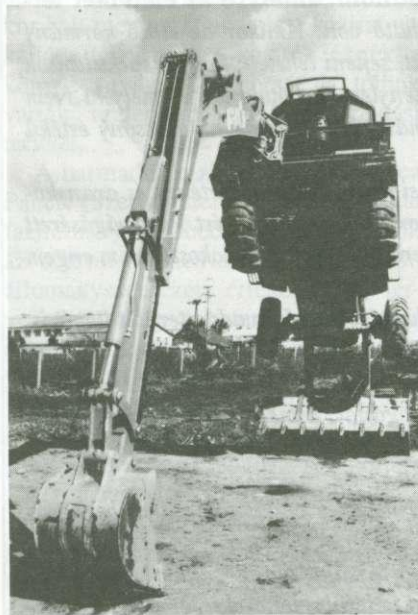
Forgalmazó a KUHN Kft. Cím: 1209 Budapest, XX., Ócsai út 5. Fax: 286-0207.

Bemutatták a PALFINGER erdőgazdasági darut, targoncát, és több típusú Mitsubishi gépkocsit. Kétségtelen, a jövő az itt látott korszerű és gazdaságos üzemeltetésű gépeké. A szervezett bemutató jó hírverés volt.

A nagy teljesítményű gépekkel gazdagodott a SEFAG Rt. gépparkja. Három darab finn gyártmányú, SISU típusú önrakodós terepjáró gépkocsit vásároltak a közelmúltban. A LOGLIFT 81 S típusú daruval felszerelt, rakoncázott gépek 12 tonna rönk, illetve sarangolt faanyag szállítására képesek, gyakorlatilag a tőtől a felhasználási helyig. A 330, illetve 260 lóerős motorok a háromtengelyes autó első 4 kerekét hajtják, míg a hátsó kerekek a terhelés és az útviszonyok függvényében hidraulikusan felemelhetők. A masszív felépítésű gépkocsik az első tapasztalatok szerint nagy biztonsággal közlekednek a nehéz terepen is.

A gépkocsik hivatalos átadása után a forgalmazó, INCO SF Kft., valamint a SISU gyár, a LOGLIFT-gyár, és az egyik motort előállító VALMET gyár magas rangú vezetői mutatták be a gépeket a sajtónak, és a többi erdőgazdaság képviselőinek. A bemutató előtti napokon és a bemutató napjain is eső áztatta a zselici erdőket, jónéhány érdeklődőt visszatartva, aki viszont eljött, „ideális” körülmények között láthatta az autók jó terepjáró képességét.

A SISU gyár szinte az összes gyártmányait konkrét megrendelésre állítja elő, messzemenően figyelembe véve a megrendelő igényeit. Jelen esetben is a méretek, a teljesítmény, a felépítés, hajtásképlet, a felszereltség stb. tekintetében a SEFAG Rt. szakembereivel való konzultációk alapján döntöttek. A mostani vásárlást – amennyiben a gépek beválnak – újabbak követik, amelyek tervezésénél a mostani tapasztalatokat is figyelembe veszik.

Detrich Miklós

A Gépesítési Szakosztály 1994. november 10-én a Mecseki Erdészeti Rt. területén, Kárászon tartott ülést. A rendezvény – amelyhez rakodógépeket, tehergépkocsikat, közelítőgépeket felvonultató gépbemutató is kapcsolódott – nagy érdeklődés mellett zajlott le. Az ülésen a jelenlevő mintegy harminc szakosztálytag mellett kb. 100 fő érdeklődő, illetve gépkiallító vett részt. Az ülést megtisztelte jelenlétével Schmotzer András, az OEE elnöke is.

A rendezvény első részében a hidraulikus járműdaruk gyártói, illetve magyarországi képviselőik mutatkoztak be, nevezetesen:

– az F. BERGER Kft. (Prokopovitsch Ottó), a svéd HIAB CRANAB AB (Michel Orson), a svéd CRANAD

típusok, JONSERED, valamint a finn LOGLIFT típusok,

– a TECHNI-TRADE Kft. és a

– a KUNH Kft. (Csorba Kázmér és Kozák Zoltán) az osztrák PALFINGER és PALFINGER EPSILON típusok,

– a TRIEX Kft. (dr. Marosvölgyi Béla) az osztrák PENZ típusok,

– a KAPOSGÉP GENERAL Kft. (Hajdu János) a szlovén LIV és EFFEL típusok,

– az ERDŐGÉP Kft. és az ESSEL cég (Sásdi Ottó és Kulka László) a szlovén ESSEL típusok ismertetésével.

Ezt követően a finn SISU cég bemutatkozására került sor, amelynek során a SISU-hoz tartozó VALMET gyár kihordói és processzorait, illetve SISU tehergépkocsikat (Hajós Ákos) ismertették meg a résztvevők. A továbbiakban dr. Tóth József a szlovák LPTK-40 típusú (forgalmazó TRIEX Kft.), Johannes Nadherny pedig a japán IWA FUJI típusú (forgalmazó: FORSTTECHNIK GmbH, Ausztria) csuklós traktorokat mutatta be.

Az ülés utolsó napirendjeként Kiss Károly a Mecseki Erdészeti Rt. rakodó- és szállítógépeit mutatta be, ismertette az e területhez kötődő fejlesztési elképzeléseiket is.

Dr. Horváth Béla
szakosztály titkár

Káldy József vezérigazgató a bemutató után elmondta, hogy a szakosztályülés célja a vállalatok segítése volt az 1995-re vonatkozó döntéseikhez.

Egyre több gazdaság rendelkezik olyan forgóeszközzel, amelyet befektetésre tudnak fordítani. A vállalkozóknak 6–10 évvel ezelőtt olyan technikát adtak a gazdaságok, melyek rövidesen felújításra, illetve minőségi cserére szorulnak. A többnyire évi 150–300 ezer kilométeres anyagmozgatásnál nem mindegy, hogy milyen technikával dolgoznak a vállalkozók. Úgy tűnik, hogy a különböző gépgyártó cégek versenyztetése jó hatással lesz az árakra. A megújult szakosztálynak szerencséje van, hiszen úgy érzem nagyobb a mozgásterünk, mint régen. Tagjaink között már vállalkozók is vannak. Úgy gondolom, hogy az oktatás és a vállalkozás egyre nagyobb jelentőséggel bír szakosztályunk életében. A kárászi ülésünk sikere bizonyítja, hogy jó úton járunk.

Tisztelt Szerkesztőség!

1972. augusztus 1. óta dolgozom főállásban ugyanazon a munkahelyen, a FEFAG-nál, 1981. óta vagyok OEE-tag. Nagyarányú létszámcsökkentés volt és lesz, így már én is tudom, hogy október 17-től felmondási időmet fogom tölteni. **Azt a szakmát, hivatást kell feladnom, amelyre az életemet tettem.** Nem ért váratlanul, mert előrelátható volt. Amikor az előző kormány kárpótlási csomagjába az erdő is belekerült, sejteni lehetett, hogy a spekulánsok nagyobbát szelnek ki az erdőből, mint a tényleg kárpótolandó személyek. Nem vették figyelembe a területen lévő faállomány értékét, csak az alacsony értékű talajt.

Ha egy ügyeskedő megvette a kárpótlási jegyet 50% névértéken és aranykoronánként 500 Ft-ot adott érte a licitáláson, akár 1000 Ft-ért 1 ha vágásérett erdőhöz is juthatott. Magam is szereztem erdőtulajdont. Birtokostársaim engem bíztak meg az ő részük kezelésével is.

Szerettem volna tisztába tenni egy 20 hektáros kiváló vadászterület ügyét is, de falakba ütköztem.

Jelenleg az a helyzet, hogy a Vadásztársaság bérlé e területet a helyi Polgármesteri Hivataltól, oda fizeti a bérleti jogdíjat. Amikor megemlítettem a vadászmasternek, hogy erős a vadkár, jó lenne közösen védekezni ellene például CERVACOL-lal, enyhén szólva mosolygott.

Valóban: köteles vagyok-e saját erdőterületemre vadásztársaságot beengedni, ha én nem akarom?

A következő gondom az erdőbirtokossági társulat alapításának kérdése.

1994. július 25-én Csengerben – az új erdőtulajdonosok egyöntetű szándékára – megalapítottuk az erdőbirtokossági társulatot. 30 főnek kb. 30 ha az összes erdeje. A volt tsz részaránytulajdoni erdeje is 30 ha körül van. Ők eddig még nem léptek be.

Nem vagyok meggyőződve arról, hogy ez a legelőnyösebb formája a közös erdőtulajdonnak. Mivel az alapszabályt közjegyzői okiratba kell foglalni, ez jelentős költséggel jár. Nem is beszélve a cégbírósági bejegyzésről. Nem olyan erdőterületekről van szó, melyek belátható időn belül jelentős bevételt biztosítanak.

Állami Erdőgazdaságnál elbocsátás esetén kollektív szerződés szerinti végkielégítés jár.

Ahhoz sok, hogy azonnal megélhetési gondjai legyenek, de ahhoz kevés, hogy abból új életet lehessen kezdeni.

Az erdész-hivatás értelmét és becsületét egyféleképpen lehetne csak visszaállítani: ha az állam lényegesen jobban támogatná, ösztönözné az erdőtelepítéseket. Lenne arra pénz, hogy a gazda előre kaphatna annyit, amennyi időarányos költségeit fedezné. Vegyünk egy gyakorlathibát mérített példát. Egy földtulajdonos makkvetéssel kíván KST erdőt telepíteni. Állami támogatáshoz a jelenlegi alsó határ 3 ha. Termőhelyfeltárási szakvéleményt és erdőtelepítési tervet kell készíttetnie és csatolnia a névre szóló tulajdonlapot és kataszteri térképki vonatot. Beszerzi a származási igazolvánnyal minősített tölgymakkot. $3 \text{ ha} \times 4 \text{ q} = 12 \text{ q} \times 35 \text{ Ft/kg} = 42 \text{ ezer forint}$. 3 ha talaj-előkészítése 15 ezerbe kerül, a vetés géppel 5 ezer forint.

Fenti kalkulációt csak azért írtam le, hogy ennyi forgópénze a mi vidékünkön nem sok embernek van.

Az a javaslatom, hogy a jelenleginél sokkal ösztönzőbb módszert dolgozzanak ki az illetékesek.

A munkanélküliség kezelését nem elsősorban segélyekkel, hanem ésszerű foglalkoztatással kellene elérni. Az erdőtelepítés és -ápolás erre kiváló lehetőség!

Ennyit kívántam elmondani.

Erdész üdvözléssel:

Kiss Attila
erdésztechnikus

Károlyi Árpád emléke

Ritkán fordul elő, hogy magyar erdész külföldre is kiható vagy külföldön elért szakmai eredményéről kellő tájékoztatást kapjon erdészeink sokasága. Egy ilyen, majdnem elfelejtett kollégánk életpályájáról, sikereiről és szakmai minősítéséről szeretnék valamelyes ismertetést adni, külföldi kezdeményezés és jelzések alapján.

A horvátországi Erdészeti Egyesület, amelynek soraiban 1862 óta napjainkig szinte mindig volt magyar tag, sőt nagy elődeink közül néhányan (pl. Bedő Albert) ünnepelt tiszteletbeli tagsággal voltak kitüntetve, havonta megjelenő lapjában még 1987. évben Károlyi Árpádról megjelent egy szokatlan tartalmú négyoldalas cikk.

Ebben megírták, hogy Károlyi Makón született és Selmechányán végzett erdőmérnök, 1900-tól 1929-ig Boszniában és Horvátországban több helyen szolgált komoly pozíciókban, szakmai téren kimagasló érdemeket ért „nemhorvátok” kitüntetését és ünneplését megszervezett országos rendezvényen, más neves szakemberek soraiban méltatták, továbbá az életrajzi lexikonban szerepeltették.

Károlyi Árpád Boszniában, körzeti főerdészként kezdte a pályafutását (Visegradon), majd Sarajevóba helyezték át és a Tartományi Erdőrendezési Hivatal vezetőjévé nevezték ki. Utána az egyik legfontosabb boszniai erdőhivatal (Pribinic) igazgatója lett, majd meghívták egy európai feladatkörű faipari részvénytársaság igazgatói székébe, amelynek központja Konstanzban (Németország) volt, ahol főleg a boszniai (Teslic) falepárló üzemek ügyeit intézte, illetve képviselte.

A világháború következményeképpen, 1918-ban átmenetileg a budapesti Hitelbank igazgatója is volt, ahol a németországi és jugoszláviai faipari kapcsolatokat egyengette, a szlovén daruvári Hitelbank érdekeit is képviselte.

Banki tevékenysége révén 1921-ben már Zágrábban vezérigazgatói munkakörbe került, ahol egy angol tőkebefektetéssel működtetett telepítési és földértékesítő feladatokat ellátó bankkonzorcium volt. Ezek közül kiemel-

kedő feladatot láttak el a horvátországi földgáz- és olajkutatás területén, számos sikeres olajkút fúrásával és üzemeltetésével... Itt érte a váratlan halál, amelynek következtében nem kevés befejezetlen munka maradt utána.

Károlyi Árpád teljes szakirodalmi hagyatéka napjainkig nincs kellő mértékben feltárva. Ennek befejezésére e cikk íróját – fél évszázadnál hosszabb személyes és szakmai kapcsolatok alapján, kérte fel a horvát Erdészeti Egyesület történeti osztályvezetője, s egyben a „Sumarski List” (Erdészeti Lap) egyik szerkesztője, arra célozva, hogy Károlyit bizonyára Magyarországon is kimagasló szakembernek tartották, s így itt is több olyan adat, kézirat, biográfiai dokumentum lehet, melyek alapján kiegészíthetik az ott felkutatott nem teljes életrajzot és azokat betehetik az elkövetkező évekre tervezett erdészettörténeti enciklopédiába...

A jelzések alapján én legalább három mű kéziratának felkutatását tartottam érdemesnek napjainkban, azt is úgyszólván csak erdészettörténeti értékei és érdekesség szempontjából, mivel ilyen témák az „Erdészeti Lapok” tanulmányai között is szerepeltek.

Az egyik, aminek a címe pontosan nem ismert, de tartalma szerint és a horvát erdész kutatók jelzései alapján „a biometrika alkalmazása az erdészeti szakemberek és természettudósok gyakorlati kutatásában”... lehetett. Ez egy hosszú (legalább 306 oldalra terjedő) tanulmány, sok dendrometriai példával és Károlyi faállomány-szerkezeti felméréseinek, adatainak részleges vagy teljes leírásával, táblázatokkal, képekkel, rajzokkal, koordináta-rendszerű grafikonnal ábrázolt törvényszerűségeket tartalmazott. Valószínűleg ennek lerövidített ismertetése jelent meg az Erdészeti Lapok 1918. évi kötetének 47-87. oldalán Az erdészeti tudományok módszerei és problémái címen. Ez tulajdonképpen annak a nagy port felvert nagyszabású előadásának a kiegészített leírása, amit az OEE előadóteremben tartott 1917. december 17-én nagyszámú hallgatóság előtt, professzorok, tudományos kutatók, OEE-vezetőség és számos ismert szakember jelenlétében. Károlyi „tétéleit, állításait” Rónay Gy., az akkori Erdészeti Kutatóintézet vezetője hevesen megtámadta, s erről cikket is írt az Erdészeti Lapokban. Károlyi erre is válaszolt ugyanott.

A másik kézirat a „Boszniai őserdők ismertetése”, amit a jelzések szerint Károlyi német nyelven írt meg és sajtókiadásra előkészítve hagyott hátra (berlini kinyomtatása előtt) kb. 200 oldalnyi terjedelemben. Sajnos épp ekkor halt meg váratlanul és a kézirat elkallódott. A horvát kutatók ennek a könyvi anyagnak a sorsát is tőlünk várták felderíteni, esetleges kiadási tervvel...

A harmadik kézírata Picea omorica Pancic (Szerb lucfenyő), híres boszniai faállomány erdőbecslési felméréséről, az adatok biometriai feldolgozásáról, állományszerkezeti értékeléséről, tervezett fatömeg- és fatermési táblázatáról stb. szól, amit a szerző sajátkezűleg vett fel és horvát nyelven írt meg kb. 100 oldal terjedelemben. Ezekre nézve Károlyi több helyen, szóban és írásban jelezte előre, hogy megírja, sőt utólagja „megjelenés előtt állónak” említette.

Ezeknek a kéziratoknak a felkutatására vállalkoztam azzal, hogy ha a kutatás során más írást, vagy egyéb érdemleges adatot, tárgyat, biográfiai részletet találok Károlyiról, azt is közlöm, s megküldöm Zágrábba.

Ezek után minden számításba jövő intézményt (egyetem, tudományos intézetek, múzeumok, könyvtárak és irattárak, továbbá Károlyi rokonok, ismerősök, kollégák, egyéb személyek) megkerestem személyesen vagy levélben, s a következőket tudtam meg:

Károlyi Á. erdőmérnöknek Az erdészeti tudományok módszerei..., az Erdészeti Lapokban, 1918-ban közzétett előadásán kívül nem jelent meg más témájú tanulmánya Magyarországon. Karrierje még Selmechányán indult meg, amikor mérnökjelölt idejében, Fekete Zoltánnal együtt megírták a főiskolai háziyomda kiadású Mennyiségtan... c. tankönyvet (1896). Ennek kapcsán megkaptam az EFE soproni könyvtárától a Károlyira vonatkozó tájékoztató anyagokat és fényképét, de Károlyi-kézirat ott nincs. A soproniak tájékoztatása viszont megerősítette és kiegészítette kutatásaimat a következőkben:

a/ Károlyi erdőmérnök tanulmányában Magyarországon először ismertetett biometriai számítási módszerek szerepelnek valamennyi erdészeti szakirodalmi katalógusban.

b/ Az Erdészeti Kísérletek 1934. évi 3-4. számában Kovács Ernő doktori disszertációjában hivatkozik Károlyi Á. munkásságára.

c/ Dr. Márkus László az Erdészeti kutatások 1962. évkönyvében leírt „Matematikai-statisztikai kiértékelés” tartalmú dolgozata kapcsán megemlíti, hogy Károlyi „fogalmazta meg az erdészeti kutatás logikái alapjait és elsőként között hangsúlyozta a biometriai módszerek alkalmazásának lehetőségét, sőt szükségességét”.

d/ Az Erdészeti és Faipari Egyetem soproni főkönyvtárában is megvannak a Zágrábban megjelent és ma is „élő” „Sum. List” (Horvát Erdészeti Lapok) példányai és tartalmi ismertetései. Így Magyarországon is utána lehet nézni (mint ahogyan azzal Magyar János prof. is foglalkozott) a vonatkozó példányokban és tanulmányokban leírt forrásmunkáknak.

e/ Magyarország erdőg. tájainak felújítási és telepítési irányelvei c. könyv 331. oldalán a szerzők hivatkoznak irodalmi forrásként az ifj. Károlyi Á. florisztikai munkásságára, ennek azonban csak kevés köze van a szerző apjának „erdészségéhez”.

f/ Dr. Pócs T. neves botanikus tanár, a Károlyi család barátja, Károlyi fiának munkatársa megemlékezik arról, hogy a család hagyatékában volt Picea omorica, boszniai erdő (és környezeti tájának) nagyméretű fotóját olyan bizonyítéknak tartja, amely Károlyi erdőmérnöknek erről a szerb lucfenyőről írt, jelzett tanulmányát hitelesíti.

Összességül megállapítható, hogy a magyarországi kutatások Károlyi Á. erdőmérnökről nem vezettek arra az eredményre és sikerre, amit kitűztem magam elé (és vártak tőlünk a horvát erdész kollégáink is). Maradt a feltevés a kéziratok sorsát illetően, hogy azok az érdektelenné vált és tájékozatlan „hagyatékörzök” rovásán eltűntek. A biometriai módszerek erdészeti alkalmazásának akkori fontosságát és érdekeit a Károlyi család leszármazottai nem ismerték fel. A kéziratok végül is elvesztek.

Mindez azonban mégsem tette semmivé az erdész-Károlyi érdemeit, mert a bővebben kifejtett kézirati anyag nagyobb része a biometria fejlődésével úgyis túlhaladottá vált... De megmaradt az eredeti felismerés és indítás, megalapozás értéke és érdeme, mely az erdészeti kutatás terén most már elvitathatatlanul mégiscsak nagyobbára Károlyi Árpád (1875-1929) nevéhez fűződik...

Abonyi István